

תעלומות ילדי תיכון [2]

הילדה שחזרה לאי-שם

מאת שמשון עופה

השכן, שבנו שכב באותו בית-החולים ליד בנה של אסתר כהן, אמר, כי היה זה בית-החולים, רמב"ם בחיפה, לדעת מנהל בית החולים, רמב"ם ד"ר משה לור כל הסיפור כולו אינו מהקבל על הדעת. זה יכול להיות רק פרדקסיון מא' עד ת'. למרות שבאותה תקופה עדיין לא עברתי בבית-החולים זה, אלא במחנה מעריהעליה, אני יכול לומר במלוא האחריות, כי מעולם לא הוצאו ילד או ילדה מבית-החולים-בלי שנמסרו לאב או לאם הגאליים. ד"ר לור מסיק כי בית-החולים רמב"ם קיבל בעבר וקבל גם כיום רק חולים מאזור הצפון, שהגבול הדרומי שלו הוא חדרה, לכן אי אפשר, לדבריו, שנתקבלה ילדה ממחנה בית ליד או אף מבית-החולים בסרפנד (צריפין). כפי שמש" המע מסיפרה של האם.

מנהל הארבעון בבית-החולים בדק לבקשתי את תיקי החולים מאותה תקופה (הן לפי השם כהן והן לפי השם צראקי) ולא מצא תיק כזה. כן חיפש, ללא הוצאות, את שם הילדה בתיקי המחלקה המיוחדת לילדים תלמידי ישיבה, שהיתה קיימת ברמב"ם. גם האנשים שהיו אחראים לקבלת חולים, לרישומם ולשחרורם אסרו, כי לא יזכרו להם מקרה כזה. לדעתם, לא ייתכן, כי ילד כזה חזרה בין חולי בית-החולים, בלי שהיו המעשה היו מגיעים לאזניהם.

ילד ש"קם לתחיה"

יפורתה של מרגלית כובאני — אשר יצאה את אהיה החורג, ראובן שמש, והחזירה אותו לחיק משפחתו — כפי שהוא נרשם על ידי נציג הוועדה הציבורית לגילוי ילדי היטן הנפדרים, מעיד לכאורה על כוונה העלמה דרזנית. ראובן, שהתגייס בימים אלה לצה"ל, נולד במחנה האשר והובא לארץ ב-1949, בחינתו בן כמה חדשים. גם הוא הועבר עם משפחתו למחנה-החולים בבית-ליד. פרשת היעלמותו דומה לזו של ילדי היטן רבים אחרים. היה בבית-התינוקות במחנה ואמו יוטיים להיניקו. יום אחד נתכשרה, כי בנה מת. האם לא הקרה, לומר והספידה את בנה. אך כעבור כמה שבועות נתעורר ספק בלבבות בני המשפחה. היה זה כאשר התארחו בשבת בבית קרוביהם, ותיקים בארץ, הגרים בתר"י ליה. הללו שאלו אותם לשלום הילד ראובן, כאשר סיפרו להם, כי הוא מת. שאלו הקרובים אם קיבלו תעודת-פטירה או ראו את הגויה. כשהשיבו בשלילה, אמרו להם, כי במצב זה אין ודאות וילד יילד עם צאת השבת חזרה המשפחה למחנה בבית-ליד. אחותו החורגת של ראובן מיהרה לבית-התינוקות ודרשה להראות לה את הילד. עליפי עצתה של אחות הימניה שעברה בבית-התינוקות עברה לבית-החולים בקצו המזרחי, שנקרא, לדבריה, בית החולים הטרי פולישאני. גם כאן מנשה באחות מיוצאות היטן, שאיפשרה לה לעבור בין המיטות ולהשם את הילד. היא גילתה את הילד וזיהתה אותו. אך ליד מיטתו היה רשום שם אחר. לאחר דיון-דברים עם עובדי בית-החולים סוכם, שאמו של הילד (אמה החורגת של מרגלית), שהתגוררה בירושלים, תבוא לחזות את הילד, כאשר הגיעה האם וראתה את הילד, התעלמה. מאחר שהילד היה חולה, נשאר עזב, ומ"סו בבית-החולים ואחר-כך הוחזר למשפחתו.

מה אמרת מרגלית כובאני
ען קאן העובדות שאינן מוסלות בספק, אולם לגבי אופן גילוי של הילד קיימות שתי גרסאות. מתוך דו"ח הוועדה הציבורית ניתן להבין, כי הילד נתגלה עקב העובדה, שמרגלית מנשה בבית התינוקות ובבית-החולים באחיות מבנות עדה, שסייעו לה.

יונה כהן, שאבדה ונתגלתה על-ידי אמה, בחדר הכיתה השביעית בבית-הספר, "אורט" ברמת-גן

פרסות על כך המלים, למולי נתקלתי באחות תי פניה.

על הפגישה בין מרגלית לבין האחות שעבדה בבית התינוקות נאמר בדו"ח הוועדה הציבורית, שנרשם עליפי דבריה של מרגלית:

"קראו לה בינת, צאלה (צדוק). לחשה לי: תלכי לבית-החולים שנמצא במחנה הצריפין ליטאני. שם בודאי נמצא אחיך. מעודדת מה" סיכוי הקלוש פניתי לבית-החולים שצריפין ושבו המזל אחרע לי ונפגשתי באחות תימניה. שניה, קראו לה מרים תם. (שמעתי שהיא נפטרה כבר). אמרה לי: תיכנסי ותחפשי בין הילדים".

ביקרתי בביתה של מרגלית כובאני, כדי לפרד את פרטי המקרה.

— מדוע האחות צאלה, או צדוק, לחשה כשהגיעה לך לחפש בבית-החולים במחנה הצריפולישאני? —

שאלתי אותה.

— היא לא לחשה. היא פשוט, אמרה לי-היא היא איננה אבל אולי הוא בבית-החולים של הטרי פולישאני.

הבדלי הגידויות הם בשתי מלים בלבד: "אמרה" במקום "לחשה"; "אולי" במקום "ודאי". אך ההסמכה המצטרפת מכך שונה לחלוטין. מהגירסה המתונה של הדו"ח אפשר להסיק, כי היה כאן נסיון-העלמה מכוון, שהאחות ידעה עליו, אך כיוון שפחדה מאמה גרם בלהיירוד, זיכרה בלחש, פן ישמעה, גילתה היכן הילד, שם בודאי נמצא אחיך.

בשיחה אחי עצלם לחלוטין הסממן הקונספירטיבי. מרגלית כובאני חזרה ותיארה באוזני את דבריה עם איתה אחות בשיחה רגילה, שבה אמרה בודאית שהילד אינו במקום עבודתה (בבית התינוקות)-אך אפשר שהוא בבית-החולים הסמוך. יתר-על-כן, מרגלית כובאני הוסיפה, כי לאחר שאמה החורגת באה בירושלים וזיהתה את בנה, אמרו לה הרופאים, כי יצטרפו את הילד רק בעוד חצי שנה. כאשר יבוא, ואמנם במועד זה נשלחה הילדה מהאיימה למשפחה והיא קיבלה את הילד.

במקרה זה, לפחות, אפשר להניח, כי מי שהעלה את דבריה של מרגלית כובאני על הכתב עשה זאת מתוך ראייה כוללת של מאות ילדים שנעלמו. דומה, כי אמונתו ביד מארגנת שהעלימה את הילדים, באה בלי משים לידי ביטוי בניסוח הדו"ח.

המסקנה המתבקשת היא, כי כל אחד מהמקרים צריך להיחקר באורה אוניקסובי, כפי שהדבר אמנם נעשה עתה על ידי הצוות המיסטרתי המיוחד שמונה למטרה זו.

אף-על-פי-כן נשארות שאלות רבות בגדר תעלומה.

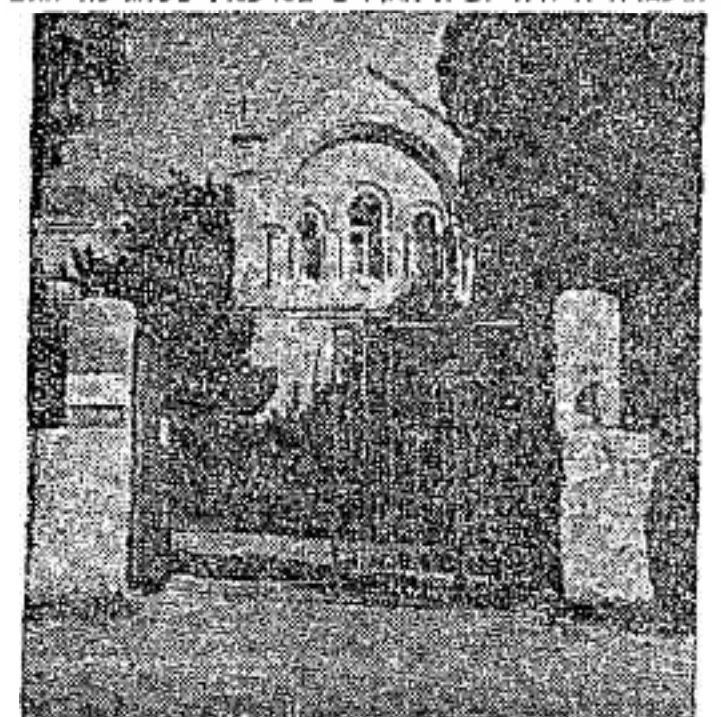
לונה כהן, בת 17, היא תלמידת הכיתה השביעית בבית הספר ויקטוריה "אורט" ברמת-עמידר ברמת-גן. שבו היא לומדת שרטוט אדריכלי ועיצוב-פנים. היא גרה לא הרחק מבית הספר, יחד עם בני משפחתה — האם אסתר, האב אהרן, שפוטר לפני כשלושת-רבעי שנה מעבודתו כפעיל בבית החרושת "ביתן"; שתי אחיותיה מורה וגנות; ואחיה מספר ב"סולל-בונה".

סיפור פשוט ורגיל. חוץ מפרט אחד: יונה כהן כבר נהשבה למתה, ואילו לא עקשנותה ללא גבול של אמה, היחה צעירה זו נכללת ברשימת מאות הילדים מעולי "מרבד הקמים", שעקבותיהם לא נודעו.

יונה היחה בת יעמונה חדשים כאשר הביאה חזרה לארץ בשנת 1949. המשפחה, שנקראה אז בשם עיראקי, והילדה שנקראה הממה, הועברו למחנה-החולים בבית-ליד.

"הילדה מתה"

דבריה אמה, לא הרגישה הילדה בטוב ונפ"סרה לבית-התינוקות במחנה. האם היחה באה לשם שלוש פעמים ביום ומיניקה את הילדה. לאחר כחודש לקחה הילדה בשיתוף-ידיים. האם לקחה את הילדה בלי רשות מבית-התינוקות אל האוהל של המשפחה, אך החזירה אותה לשם משנתברר לה, כי לא תוכל לטפל בה בעצמה. היא הוסיפה לבקר אצלה יומיים. להקופת מה הועברה הילדה לצריף פבודי, מהשם להדבקת ילדים אחרים במחלה, ואחר כך החזרה לבית-החולים בבית-ליד. מכאן הועברה הילדה לבית-החולים בסרפנד, כשהגיעה האם.

מראה כפי שנחרת בזכרונה של האם: עיר-ברזל בפתח בית-חולים

לשם, נאמר לה, כי הילדה אינה נמצאת במקום זה. אך היא פרצה פנימה ומצאה את ילדתה. מעתה ביקרה האם את ילדתה בבית-החולים זה. באחד הביקורים נאמר לה שם, כי הילדה מתה. האם סירבה להאמין וחזרה מיד למשרד המחנה בבית-ליד. שם זודיעו לה, כי בתה הועברה לבית-החולים בחיפה.

מישהו הביא את האם לבית-החולים בחיפה, שם מצאה את ילדתה. בינתיים הלכה הילדה ותחלימה. אסתר כהן (צראקי) מספרת, כי באותו פרק-זמן שמה לב לכך, שאחד מעובדי בית-החולים שוחק באופן קבוע עם ילדתה. איש זה שאל את האם באחד מביקוריה במקום, כמה ילדים יש לה. האם גם אמר, שהוא רוצה את הממה שלי. לדבריה, עתה לו בצחוק. חשפל בה יפה ואחר-כך אתן לך אותה.

באותה תקופה עזבה המשפחה את מחנה-החולים בבית-ליד ועברה לשיכון ברמת-עמידר, שבו היא גרה עד היום. היא הודיעה על כך באותו בית-החולים ונאמרה, שאין מקום לדאגה ויכ הילדה תישלח אליה במקום.

שיחה עם עובד בית-החולים

אחר זמן-מה זוממה שמעתי משכנתה, כי קיבלה את בנה שהיה באותו בית-החולים. דבר זה הניעה אותה לנסוע מיד לחיפה. בהגיעה לבית-החולים שאלה את האחיות על אודות בתה. החשובה היתה, כי הבת מתה.

באיזה בית-החולים מדובר? שתי בדיק אירע הדבר? בזכרונה של האם שמורים פרטים מדויקים בקשר לבת. אך היא לא התעניינה בתאריכים או בשמות. היא ידעה, כנראה, להגיע לבית-החולים, לאחר שהראו לה את המקום. אולם, לא יעלה על-דעתה לשאול לשמו. עם זאת נחרת בזכרונה כמה פרטים חזותיים: כבישים רחבים, מדשאות ודלת-ברזל גדולה בפתח בית-החולים, אשר לתאריך, וכוד לה רק, כי הדבר היה יומיים לפני יום-כיפור.

לאחר שהאחיות אמרו לה, כי בתה מתה, חזרה לביתה שבורה ובוכה. הבעל סירב להאמין לדבריה אשתו. כל אותו לילה לא ישנו והבעל אמר לאשתו, כי לא יקבל אותה לביתו. אלא אם כן תביא עמה את בתה. למחרת, ערב יום-כיפור, נסעה באוטובוס הראשון לחיפה. השער הכבד של בית-החולים עדיין היה סגור. היא היכחה ולבסוף פגשה באותו עובד בית-החולים שנתג לשחק עם בתה. היא שאלה אותו היכן בתה.

וכך מתארת האם את השתלשלות העניין:

"הוא אמר לי: אה, מסכנה. עוד לא הודיעו לך? הילדה שלך כבר מתה מזמן. תפסתי בחלוק שלי, ישבתי על האדמה ברחוב ופרצתי בבכי. דרשתי את ילדתי. אמר לי: מאיפה אני יכול להביא את הילדה שלך? אני לא יכול להביא לך אותה. היא מתה. אמרתי לה, שיראה את קברה. אני אחפור ואוציא אותה ואראה אם זו בתי. תפסתי אותה בכל כוחי כל הזמן. עיני היו נמוחות מבכי. הייתי תשושה והתעלפתי. אבל לא הרפיתי לרגע מחלוקי. סביבי התקהלו אחיות רבות שתלקן הגדול פרעו גם הן בכבי והפצילו כי לעזוב אותו. מורר היה לי, שהוא לא כעס עלי. על שאחזתי בו ולא הרפיתי ממנו כל הזמן. הוא פנה אלי ואמר: מה את רוצה אמני, אני לא אשם".

"חפשו טוב!"

בסוף אמרו לי ללכת למשרד, אחרי שאחזתי בו כארבע שעות, שלוש או ארבע אחיות תמכו בי והכילו אותי למשרד וכל הזמן ירד לופתת חזק את סינורו של האיש. האיש פנה לאנשי המשרד ואמר: חפשו! אמרו לו: אין, אמר להם: חפשו שוב. זו הילדה הממה, שערתי תמיד רעש. זו הילדה שלהי.

הוצאו כרטיס ואמרו: הממה זו שלך? עניתי כן, ענו לי: מה לא נכון. היא לא דומה לך. היא לא שלך. עניתי, שזו כן בתי. תכינו את הילדה. אמא באה, ניגשתי לסלפון לשמוע, כשאני אוחזת באיש, נתנו לי לשמוע ושמעתי אומרים מהצד השני: הילדה עוד ישנה. חזרו ואמרו: תכינו את הילדה. אמא באה לקחת אותה. ואז אמרו לי: עכשיו לך. יקחו אותך באוטו לקבל את הילדה.

אסתר כהן משיבה בסיופה: לאחר זמן-מה הופיעה מכוננית מגן דוד אדום. לקחו אותי עם האיש, כשאני מסובת להרפות ממנו וסחבתי אותו לאוטו. האוטו עצר, והנה על המדרכה ממול באה לקראתנו אחות עם הילדה בידה. זו היחה ילדתי. ילדתי היחה לבושה יפה ומסופרת יפה והביאו לי עם הילדה שתי חבילות בגדים חדשים בסריגות-יה. נתנו לי מכתב ואמרו למסור זאת לרופא. לקחתי את הילדה שלי, או שחררתי את ידי מהאיש. הרבה זמן לא יכולתי להניע את האצבעות. אחרי זה חזרתי הביתה. הגעתי לביתי בשעות הערב המאוחרות, טשטל האנשים מתכוננים לצום יום-הכיפורים.